

Anekant Education Society's

Tuljaram Chaturchand College, Baramati

(Autonomous)

Four Year B.A. Degree Programme in Marathi

(Faculty of Arts)

CBCS Syllabus

F.Y.B.A. (Marathi) Semester -I

For Department of Marathi

Tuljaram Chaturchand College, Baramati

Choice Based Credit System Syllabus (2023 Pattern)**(As Per NEP 2020)****To be implemented from Academic Year 2023-2024****Title of the Programme: F.Y.B.A. (Marathi)****Preamble**

AES's Tuljaram Chaturchand College has made the decision to change the syllabus of across various faculties from June, 2023 by incorporating the guidelines and provisions outlined in the National Education Policy (NEP), 2020. The NEP envisions making education more holistic and effective and to lay emphasis on the integration of general (academic) education, vocational education and experiential learning. The NEP introduces holistic and multidisciplinary education that would help to develop intellectual, scientific, social, physical, emotional, ethical and moral capacities of the students. The NEP 2020 envisages flexible curricular structures and learning based outcome approach for the development of the students. By establishing a nationally accepted and internationally comparable credit structure and courses framework, the NEP 2020 aims to promote educational excellence, facilitate seamless academic mobility, and enhance the global competitiveness of Indian students. It fosters a system where educational achievements can be recognized and valued not only within the country but also in the international arena, expanding opportunities and opening doors for students to pursue their aspirations on a global scale.

In response to the rapid advancements in Arts the evolving approaches in various domains of Marathi and related subjects, the Board of Studies in Marathi at Tuljaram Chaturchand College, Baramati - Pune, has developed the curriculum for the first semester of F.Y.B.A. Marathi , which goes beyond traditional academic boundaries. The syllabus is aligned with the NEP 2020 guidelines to ensure that students receive an education that prepares them for the challenges and opportunities of the 21st century. This syllabus has been designed under the framework of the Choice Based Credit System (CBCS), taking into consideration the guidelines set forth by the National Education Policy (NEP) 2020, LOCF (UGC), NCrf, NHEQF, Prof. R.D. Kulkarni's Report, Government of Maharashtra's General Resolution dated 20th April and 16th May 2023, and the Circular issued by SPPU, Pune on 31st May 2023.

पदवी व पदव्युत्तर मराठी : ठळक वैशिष्ट्ये

भाषा, साहित्य व विविध कलांच्या माध्यमातून होणारे विविध आविष्कार यांचा अभ्यास करणारी विद्या शाखा म्हणून कला शाखा ओळखली जाते. मराठी विषयाची पदवी प्राप्त केलेला विद्यार्थी जीवन जगण्यासाठी विविध प्रकारची कौशल्ये अवगत करू शकेल. साहित्य आणि भाषेच्या ज्ञानामुळे विद्यार्थ्याला करिअरच्या विविध वाटा सुलभ होतील. भाषा व साहित्याच्या अभ्यासाने विद्यार्थ्यांची जीवनदृष्टी विकसित होईल व त्याला जीवन जगण्यास बळ मिळेल. विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा विस्तारतील. असा विद्यार्थी एक समर्थ, सुसंस्कृत व भाषासंपन्न नागरिक बनू शकेल. निरामय समाजनिर्मितीसाठी हे महत्वाचे आहे. सध्याच्या काळात समाजाचे जीवनमान उंचावण्यासाठी - गुणवत्तापूर्ण व प्रगत जीवन जगता येण्यासाठी सामाजिक, सांस्कृतिक, नैतिकमूल्यांचे अधिष्ठान असणे व ज्ञानवृद्धीसाठी नाविण्यपूर्ण व कौशल्याधिष्ठित अभ्यासक्रम देणे हाच एकमेव मार्ग आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-2020 च्या निर्देशानुसार तर भाषाभ्यासाची नवनवीन तंत्रे विद्यार्थी आत्मसात करतीलच. तसेच प्रसार माध्यमातील विविध सर्जनशील संधी प्राप्त करण्यास विद्यार्थ्यांना मदत होईल. साहित्याची भाषा, व्यवहाराची भाषा आणि शास्त्रीय वाङ्मयाची भाषा यातील फरकही विद्यार्थ्यांना समजेल. त्यांचे जीवनाकडे पाहण्याचे परिप्रेक्ष्य विस्तारेल. निवेदक, सूत्रसंचालक, मुलाखतकार, जनसंपर्क अधिकारी, पटकथा लेखक, मुद्रित शोधक, संपादक, वार्ताहर, स्तंभलेखक, माध्यम संवादक, प्रकल्प लेखक, अनुवादक, भाषांतरकार, प्रकाशक, लेखक, नाटककार, अशा भाषा व साहित्याशी संबंधित असंख्य संधी विद्यार्थ्यांना खुणावत आहेत. त्या सदर अभ्यासक्रमातून उपलब्ध होतील, त्या दृष्टीने पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमात मूलभूत बदल करण्यात आलेले आहेत. मराठी भाषेचे सर्जनशील उपयोजन, स्पर्धा परीक्षांसाठी आवश्यक मराठीचे व्याकरण, मराठी भाषेची विविध कौशल्ये, मराठी भाषेचे संगणकीय उपयोजन, आधुनिक व इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठी लेखन, व्यावसायिक व माहितीपर लेखन, भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद, वाङ्मयव्यवहार व प्रकाशन व्यवसाय, शब्दांकन इ. विषयांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. साहित्य आणि भाषेच्या अभ्यासामुळे विद्यार्थ्यांच्या अधिष्ठान अभ्यासाचा पाया पक्का होईल व विद्यार्थी साहित्य आणि समाजाच्या सहसंबंधाचे आकलन करू लागेल. त्यातून त्यांची समाजाकडे पाहण्याची एक व्यापक दृष्टी विकसित होईल.

साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा, लेखक कवींची व्यक्तित्वे, साहित्यकृती, साहित्यिक, साहित्याची वैशिष्ट्ये, भारतीय साहित्य विचाराचा परिचय, भाषाविज्ञान, साहित्यकृतींचा संहितानिष्ठ अभ्यास, समीक्षा विचार व साहित्य संशोधन, वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, ग्रामीण व दलित साहित्य प्रवाह, स्त्रीवादी साहित्य प्रवाह, आदिवासी साहित्य प्रवाह, प्राचीन व अर्वाचीन विशेष लेखकाचा अभ्यास, साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास, साहित्याचे आंतर्विद्याक्षेत्रीय संशोधन, पदवी पातळीवरील संशोधन, व्यावहारिक व उपयोजित मराठी, प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये, समकालीन समाज इ. विषयांशी विद्यार्थी परिचित होईल. भाषेचे विविध व्यवहार आणि साहित्याच्या संदर्भातील भाषा व्यवहार

याविषयी विद्यार्थ्यांची आकलनाची क्षमता निश्चितच वाढेल. लेखन- संपादन, भाषांतर- लेखन, रूपांतर, जाहिरात लेखन, पटकथा लेखन यासंबंधीच्या लेखन प्रकारांत विद्यार्थी पारंगत होईल . वक्तृत्व कला, संभाषण कौशल्ये, प्रासंगिक लेखन या प्रकाराबद्दल चे ज्ञान विद्यार्थी अवगत करतील.

मानवाने निर्माण केलेल्या भाषा, विविध बोलींचा अभ्यास त्यातील संदेश व्यवहार हे मराठी भाषेचे अभ्यासक्षेत्र आहे. मानवी मनाचा आणि प्रतिभेचा कल्पकतापूर्ण आविष्कार तसेच नीतीमूल्यांचा अभ्यास, वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवन मूल्यांचा अभ्यास, माणसाच्या नैतिक व सौंदर्य मूल्यांविषयीचा अभ्यास विद्यार्थी करू लागेल, साहित्य, चित्रकला, वास्तुकला व ललित कला तसेच नाट्य, संगीत, नृत्य, चित्रपट या प्रयोगाधिष्ठित कला जगभरातील मानवी संस्कृतीचा पोत जाणून घेणाऱ्या कला आहेत, या कलांचा विशेष अभ्यास करण्याची क्षमता विद्यार्थी मिळवू शकेल. मराठी भाषेच्या अभ्यासाने विद्यार्थ्यांची जीवनाकडे पाहण्याची नवी दृष्टी विकसित होईल. पदवी प्राप्त केलेला विद्यार्थी अधिक स्पष्ट, अभिरुची संपन्न आणि संस्कारित व जबाबदार नागरिक बनेल, असा विश्वास वाटतो.

Programme Specific Outcomes (PSOs)

Program Specific Outcomes

(PSOs). B.A. Marathi

PSO1. मराठी भाषा आणि वाङ्मयाचे प्रगत ज्ञान होईल.

PSO2 वाङ्मयीन प्रश्नांसंबंधी विचार करण्याची क्षमता विकसित होईल.

PSO3. वाङ्मयाची आणि जीवनाची जाणीव प्रौढ होईल.

विद्यार्थ्यांच्या लेखन गुणांना उत्तेजन मिळेल.

PSO4. विद्यार्थ्यांची भाषिक कौशल्याच्या वापरासंबंधीची क्षमता विकसित होईल.

PSO5. साहित्याच्या अभ्यासाने चिकित्सक अभ्यासाची क्षमता वाढीस लागेल.

PSO6. समस्या निवारण व प्रश्नांबद्दल समीक्षणात्मक दृष्टी विकसित होईल.

PSO7. भाषेचे विविध व्यवहार आणि साहित्याच्या संदर्भातील भाषा व्यवहार याविषयी आकलन क्षमतेत वाढ होईल.

PSO8. आधुनिक भाषा अभ्यासाच्या साधनांची माहिती होईल. विविध प्रसारमाध्यमांमध्ये उपलब्ध असलेल्या उद्योग- व्यवसायाच्या संधी ज्ञात होतील.

PSO9. निरीक्षण कौशल्ये व आकलन क्षमतेची कौशल्ये विकसित होतील .

PSO10. साहित्याभ्यासाने जबाबदार नागरिकत्वाची जाणीव विकसित होईल व नैतिक तसेच सामाजिक भान असलेला जाणीवेचा युवक तयार होईल.

PSO11. पर्यावरण जाणीव व पर्यावरण संवर्धन मूल्यांची ज्ञान क्षमता विकसित होईल.

PSO12. व्यक्तीच्या वैयक्तिक व सामाजिक, सांस्कृतिक विकासात साहित्याचे स्थान मोलाचे आहे. याबद्दलची समज वाढीस लागेल.

Anekant Education Society's
Tuljaram Chaturchand College, Baramati
(Autonomous)

Board of Studies (BOS) in Marathi

From 2022-23 to 2024-25

<u>Sr. No</u>	<u>Name of Attendees</u>	<u>Designation</u>
1	Prof. Dr . Seema Naik –Gosavi	<u>Chairman</u>
2.	Dr. Mukta Ambhere	Internal Member
3.	Mr. Santoshkumar Daphalapurkar	Internal Member
4.	Dr. Sunil Khamgal	Internal Member
5.	Dr. Rajkuamr Tarade	Internal Member
6.	Prof. Dr. Tukaram Rongate	Vice-Chancellor Nominee
7.	Prof. Dr. Randhir Shinde	Expert from other University
8.	Prof. Dr. Dasoo Vaidya	Expert from other University
10.	Hon. Raj Kazi	Journalist & Author
11.	Hon. Girish Bhandwalkar	Meritorious Alumni
12	Dr. Ranjana Nemade	BOS Member
15	Mr. Gaurav Shinde	Student Representative
16	Bibiaysha Landage	Student Representative

Credit Distribution Structure for F.Y.B.A.-2023-2024 (Marathi)

Level	Semester	Major		Minor	OE	VSC, SEC, (VSEC)	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr/Sem	Degree/Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
4.5	I	MAR-101-MJM: मराठी साहित्य: कथा (4 credits)	--	--	MAR -116-OE: भाषा आणि उपयोजित मराठी -१ (2 credits)	MAR -121-VSC: मराठी भाषेचे सर्जनशील उपयोजन (2 credits)	ENG-131-AEC (English) (2 credit)	CC1 (2 credit)	22	UG Certificate 44 credits
		MAR -102-MJM: मराठी भाषेची कौशल्ये-१ (2 credits)			MAR -117-OE: भाषा आणि उपयोजित मराठी -२ (2 credits)	MAR -126-SEC: मराठी व्याकरण स्वरूप विचार-१ (2 credits)	MAR -135-VEC: साहित्य आणि जीवनमूल्ये (2 credits)			
						MAR -137-IKS: मानव्यविद्या व ललित कलांचा अभ्यास (2 credits)				
	II	MAR -151-MJM: मराठी साहित्य: कविता (4 credits)	--	MAR -161-MN: भाषा आणि जीवन व्यवहार (2 credits)	MAR -166-OE: व्यावसायिक लेखन (2 credits)	MAR -171-VSC: मराठी भाषेचे संगणकीय उपयोजन (2 credits)	ENG -181-AEC (English) (2 credit)	CC2 (2 credit)	22	
		MAR -152-MJM: मराठी भाषेची कौशल्ये-२ (2 credits)		MAR -167-OE: आधुनिक व इलेक्ट्रॉनिक्स माध्यमांसाठी लेखन (2 credits)	MAR -176-SEC प्रयोगाधिष्ठीत कलांचा अभ्यास (नाटक व चित्रपट) (2 credits)	MAR -185-VEC साहित्य आणि समाजभान (2 credits)				
		Cum Cr.	12	--	2	8	8			

Course Structure for F.Y.B.A. Marathi (2023 Pattern)

Sem	Course Type	Course Code	Course Name	Theory / Practical	Credits
I	Major Mandatory	MAR -101-MJM	मराठी साहित्य: कथा	Theory	04
	Major Mandatory	MAR 102-MJM	मराठी भाषेची कौशल्ये-१	Theory	02
	Open Elective (OE)	MAR -116-OE	भाषा आणि उपयोजित मराठी -१	Theory	02
	Open Elective (OE)	MAR -117-OE	भाषा आणि उपयोजित मराठी -२	Theory	02
	Vocational Skill Course (VSC)	MAR -121-VSC	मराठी भाषेचे सर्जनशील उपयोजन	Theory	02
	Skill Enhancement Course (SEC)	MAR -126-SEC	मराठी व्याकरण स्वरूप विचार-१	Theory	02
	Ability Enhancement Course (AEC)	MAR -131-AEC	AEC1 (English)	Theory	02
	Value Education Course (VEC)	MAR -135-VEC	साहित्य आणि जीवनमूल्ये	Theory	02
	Indian Knowledge System (IKS)	MAR -137-IKS	मानव्यविद्या व ललित कलांचा अभ्यास	Theory	02
	Co-curricular Course (CC)	--	To be selected from the Basket	Theory	02
Total Credits Sem-I					22
II	Major Mandatory	MAR -151-MJM	मराठी साहित्य: कविता	Theory	04
	Major Mandatory	MAR -152-MJM	मराठी भाषेची कौशल्ये-२	Theory	02
	Minor	MAR -161-MN	भाषा आणि जीवन व्यवहार	Theory	02
	Open Elective (OE)	MAR -166-OE	व्यावसायिक लेखन	Theory	02
	Open Elective (OE)	MAR -167-OE	आधुनिक व इलेक्ट्रॉनिक्स माध्यमांसाठी लेखन	Theory	02
	Vocational Skill Course (VSC)	MAR -171-VSC	मराठी भाषेचे संगणकीय उपयोजन	Theory	02
	Skill Enhancement Course (SEC)	MAR -176-SEC	प्रयोगाधिष्ठीत कलांचा अभ्यास (नाटक व चित्रपट)	Theory	02
	Ability Enhancement Course (AEC)	ENG-181-AEC	AEC-2 (English)	Theory	02
	Value Education Course (VEC)	MAR -185-VEC	साहित्य आणि समाजभान	Theory	02
	Co-curricular Course (CC)	--	To be selected from the Basket	Theory	02
Total Credits Semester II					22
Cumulative Credits Semester I and II					44

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: B.A. (MARATHI)
Programme Code	: UAMAR
Class	: F.Y.B.A.
Semester	: I
Course Type	: Major Mandatory (Theory)
Course Name	: मराठी साहित्य : कथा
Course Code	: MAR-101-MJM
No. of lectures	: 60
No. of Credit	: 04

Course Objectives:

१. सामान्य स्तरावर प्रथम वर्ष कला या वर्गाच्या विद्यार्थ्यांना मराठी साहित्याची ओळख व्हावी.
२. मराठी साहित्याविषयी विद्यार्थ्यांमध्ये रुची निर्माण करणे
३. साहित्य अभ्यासातून जीवन विषयक समज विकसित करणे.
४. मराठी साहित्यातील भिन्नभिन्न प्रवाह आणि प्रकार लक्षात घेणे.
५. मराठी कथांचा परिचय करून देणे.
६. विद्यार्थ्यांवर कथांच्या माध्यमातून जीवनमूल्यांचे सुसंस्कार घडविणे.
७. सद्यकालीन प्रसार माध्यमांवरील कथास्वरूप कार्यक्रमांचे स्वरूप लक्षात आणून देणे.

Course Outcome:

- CO1.** विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन अभिरुचीचा विकास होईल.
- CO2.** साहित्याचा आस्वाद घेण्याची डोळस क्षमता विकसित होईल.
- CO3.** कथा साहित्यप्रकारचे आकलन होईल.
- CO4.** कथा आविष्काराचे तंत्र अवगत होईल.
- CO5.** समाजभान येऊन समाजातील विविध प्रवृत्ती समजतील.
- CO6.** विद्यार्थ्यांची कथावाचन, लेखन व सादरीकरणाची क्षमता वाढेल.
- CO7.** विविध समाज माध्यमांवर प्रसारित कथांचे सादरीकरण करता येईल.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	कथा : स्वरूप, संकल्पना व वैशिष्ट्ये, कथेचे घटक, कथेचे प्रकार कथा: साहित्यप्रकाराची वाटचाल	१०
२	नेमलेला कथासंग्रह “निवडक मराठी कथा” संपा. डॉ. वसंत शेकडे, डॉ.गीता मांजरेकर आणि इतर, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर जि .अहमदनगर कथांचे शीर्षक मृणालीचे लावण्य - दिवाकर कृष्ण बाबांचा संसार माझा कसा होणार - विभावरी शिरूरकर संस्कार - वामनराव चोरघडे	१०
३	मरीआईचा गाडा - आण्णा भाऊ साठे, तलावातील चांदणे - गंगाधर गाडगीळ , सर्व्हिस मोटार- व्यंकटेश माडगूळकर ,	१०
४	वासरू - श्री.दा.पानवलकर, वळीव - शंकर पाटील, भुताचा जन्म - द.मा.मिरासदार,	१०
५	जेंव्हा मी जात चोरली होती - बाबुराव बागूल, कृष्ण विवर - जयंत नारळीकर ,	१०
६	कावड - भास्कर चंदनशिव, लग्न संपल्यावर - प्रिया तेंडूलकर	१०

संदर्भ ग्रंथ-

१. निवडक मराठी कथा - संपादक डॉ. वसंत शेकडे, डॉ.गीता मांजरेकर आणि इतर, शब्दालय प्रकाशन,श्रीरामपूर जि . .अहमदनगर.
२. मराठी कथा उगम आणि विकास - डॉ. इंदुमती शेवडे, सोमय्या प्रकाशन,मुंबई
३. कथा संकल्पना आणि समीक्षा - डॉ. सुधा जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई
४. मराठी कथा:उगम आणि विकास - डॉ.इंदुमती शेवडे ,सोमय्या प्रकाशन ,मुंबई
५. मराठी कथेची स्थितिगती - डॉ. अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
६. लघुकथालेखन मंत्र आणि तंत्र - ना. सी. फडके, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
७. मराठी कथेचा विकास - डॉ. प्रकाश कुंभार
८. मराठी दलित कथा - डॉ. अविनाश डोळस
९. पाच कथाकार - संपा. वि. स. खांडेकर

*****

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: B.A. (MARATHI)
Programme Code	: UAMAR
Class	: F.Y.B.A.
Semester	: I
Course Type	: Major Mandatory (Theory)
Course Name	: मराठी भाषेची कौशल्ये
Course Code	: MAR-102-MJM
No. of lectures	: 30
No. of Credit	: 02

Course Objectives:

१. व्यक्तिमत्त्व विकासात भाषेचे महत्त्व स्पष्ट करणे.
२. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्ये आत्मसात करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
३. भाषिक कौशल्याचे प्रसार माध्यमांमध्ये होणारे उपयोजन समजावून सांगणे.
४. प्रसार माध्यमांमध्ये नोकरी मिळण्यासाठी विद्यार्थ्यांची भाषिक क्षमता विकसित करणे.
५. जागतिकीकरणात विविध क्षेत्रांना सामोरे जाण्यासाठी भाषिक कौशल्ये आत्मसात करणे.
६. भाषेच्या माध्यमातून रोजगार निर्मितीच्या संधी समजावून सांगणे.
७. भाषिक कौशल्याचे विविध आविष्कार आणि संपर्क माध्यमे यांचा परस्पर संबंध समजावून देणे.

Course Outcome:

- CO1. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेचे नीट आकलन होईल.
- CO2. विद्यार्थ्यांमध्ये विविध भाषिक कौशल्ये विकसित होतील.
- CO3. भाषेच्या माध्यमातून उपजीविकेच्या साधनांकडे पाहण्याची डोळस क्षमता विकसित होईल.
- CO4. विविध क्षेत्रातील भाषाव्यवहारांची ओळख होईल.
- CO5. जीवन व्यवहारातील भाषेचे स्थान लक्षात येईल.
- CO6. कार्यालयीन व व्यावसायिक भाषाव्यवहारातील बारकावे लक्षात येतील.
- CO7. भाषाव्यवहारासाठी लेखन कौशल्याचे बारकावे लक्षात येतील.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	भाषिक कौशल्ये - श्रवण कौशल्य - श्रवण कौशल्याचे फायदे, श्रवणप्रक्रियेतील अडथळे, श्रवण कौशल्ये सुधारण्याचे उपाय	१०
२	वाचन कौशल्य - वाचनाचे महत्त्व, वाचनाची पूर्वतयारी, वाचनप्रक्रियेतील घटक, वाचनाचे फायदे, वाचनाचे प्रकार लेखन कौशल्य - लेखन कौशल्याचे स्वरूप, लेखनातील अडचणी, लेखन कौशल्य : उपाय	१०
३	संभाषण कौशल्य - संभाषणात भाषेचे महत्त्व, संभाषणाचे प्रकार, संभाषण कौशल्यातील अडचणी, संभाषण कौशल्ये सुधारण्याचे उपाय भाषण कौशल्य - भाषण कौशल्यात भाषेचे स्थान, भाषणाची तयारी, भाषण कौशल्याची सहा अंगे, प्रभावी भाषण	१०

संदर्भ ग्रंथ-

१. व्यावहारिक व उपयोजित मराठी व प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली - संपा. डॉ. संदीप सांगळे.
२. व्यावहारिक मराठी - पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
३. व्यावहारिक मराठी - डॉ. सयाजीराजे मोकेशी, डॉ.रंजना नेमाडे
४. व्यावहारिक मराठी - डॉ. लीला गोविलकर
५. व्यावहारिक मराठी - ल.रा. नासिराबादकर
६. प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा - संपादक डॉ. भास्कर शेळके
७. मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन - प्रा. सुभाषकुमार बोबडे
८. प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्य - यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
९. मराठी भाषेतील संवाद कौशल्य - यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१०. व्यासपीठ - डॉ. महादेव वाळूज , अक्षरमानव प्रकाशन, पुणे.

*****

**CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi
(2023 Pattern)**

Name of the Programme	: B.A Marathi
Programme Code-	: UAMAR
Class	: F.Y. B. A. (MARATHI)
Semester	: I
Course Type	: Open Elective (OE) (Theory)
Course Name	: भाषा आणि उपयोजित मराठी -१
Course Code	: MAR-116-OE
No. of Lecturer	: 30
No. of Credit	: 02

Course Objectives:

- १) विद्यार्थ्यांना मराठीचा विविध क्षेत्रात प्रभावी वापर कसा करावा या विषयाचे ज्ञान देणे.
- २) प्रशासनिक कामकाजामध्ये मराठीचा प्रभावी वापर कसा होतो हे समजावून देणे
- ३) व्यवहार क्षेत्रामध्ये मराठी भाषेचे स्थान स्पष्ट करणे.
- ४) मराठीचा कार्यालयीन, व्यवसायिक कामकाजात भाषेचे उपयोजन समजावून देणे.
- ५) मराठी भाषेची गरज व स्वरूप या विशेषांची माहिती होईल.
- ६) कार्यालयीन व्यवसायिक आवश्यक कौशल्याचे संपादन व उपयोजन करणे.
- ७) विविध लेखन प्रकारांचा अभ्यास व प्रत्यक्ष लेखनाची कौशल्ये वापरण्यास सक्षम करणे.

Course Outcome:

- CO1** -व्यवहार क्षेत्रातील मराठी भाषेचे स्थान स्पष्ट होईल.
- CO2**-मराठीच्या प्रत्यक्ष वापराचा अभ्यास होईल.
- CO3**-मराठी भाषेची उपयोजनात्मक कौशल्य विकसित होईल.
- CO4**-मराठीचा कार्यालयीन, व्यवसायिक कामकाजात भाषेचे उपयोजन समजेल.
- CO5**-मराठी भाषेची गरज व स्वरूप या विशेषांची माहिती होईल.
- CO6**-कार्यालयीन व्यवसायिक आवश्यक कौशल्याचे संपादन व उपयोजन करणे लक्षात येईल.
- CO7**-प्रत्यक्ष लेखनाची कौशल्ये वापरण्यास सक्षम होईल.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	प्रशासनिक पत्रव्यवहार: १) अर्ज लेखन: अर्जाचे विविध नमुने – विनंती अर्ज, नोकरीसाठी अर्ज, माहितीच्या अधिकारातील अर्ज २) पत्रलेखन: खाजगी पत्रव्यवहार, प्रशासनिक पत्रव्यवहार, व्यावसायिक पत्रव्यवहार,	१०
२	प्रशासनिक मराठी: १) इतिवृत्त लेखन २) टिप्पणी लेखन ३) माहितीपत्रक	१०
३	प्रशासनिक मराठी: १) जाहिर निवेदन २) जाहीर निविदा ३) पारिभाषिक संज्ञा	१०

संदर्भ ग्रंथ-

- १) व्यावहारिक मराठी –डॉ.सयाजीराजे मोकाशी, डॉ. रंजना नेमाडे
- २) व्यावहारिक मराठी-डॉ. ल. रा. नासिराबादकर (फडके प्रकाशन कोल्हापूर)
- ३) व्यावहारिक मराठी-पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
- ४) प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा- संपा. डॉ. भास्कर शेळके
- ५) प्रसारमाध्यमासाठी लेखन कौशल्य- य.च.म.मु. विद्यापीठ,नाशिक
- ६) मराठी भाषेतील संवाद कौशल्य- य.च.म.मु. विद्यापीठ,नाशिक
- ७) पारिभाषिक संज्ञा कोश-(इंग्लिश –मराठी)-डॉ. स्नेहल तावरे
- ८) जाहिरात शास्त्र –डॉ. वंदना खेडीकार
- ९) व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी –डॉ. मनोहर रोडके
- १०) व्यावहारिक, उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमे- संपा. डॉ.संदीप सांगळे

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: B.A Marathi
Programme Code-	: UAMAR
Class	: F.Y. B. A. (MARATHI)
Semester	: I
Course Type	: Open Elective (OE) (Theory)
Course Name	: भाषा आणि उपयोजित मराठी-२
Course Code	: MAR- 117- OE
No. of Lecturer	: 30
No. of Credit	: 02

Course Objectives:

- १) विद्यार्थ्यांना मराठीचा विविध क्षेत्रात प्रभावी वापर कसा करावा या विषयाचे ज्ञान देणे.
- २) प्रशासनिक कामकाजामध्ये मराठीचा प्रभावी वापर कसा होतो हे समजावून देणे
- ३) व्यवहार क्षेत्रामध्ये मराठी भाषेचे स्थान स्पष्ट करणे.
- ४) प्रसामाध्यामानासाठी लेखन कौशल्ये विकसित करणे.
- ५) विद्यार्थ्यांमध्ये व्यवसायिक व वैचारिक मूल्यांची जोपासना करणे.
- ६) मराठी भाषेच्या वापराची कौशल्ये विकसित करणे.
- ७) विविध क्षेत्रातील भाषा व्यवहाराचे स्वरूप समजावून देणे.

Course Outcome:

- CO1-**व्यवहार क्षेत्रातील मराठी भाषेचे स्थान स्पष्ट होईल.
- CO2-**मराठीच्या प्रत्यक्ष वापराचा अभ्यास होईल.
- CO3-**मराठी भाषेची उपयोजनात्मक कौशल्य विकसित होईल.
- CO4-**प्रसामाध्यामानासाठी लेखन कौशल्ये विकसित होईल.
- CO5-**विद्यार्थ्यांमध्ये व्यवसायिक व वैचारिक मूल्यांची जोपासना होईल.
- CO6-**मराठी भाषेच्या वापराची कौशल्ये विकसित होतील.
- CO7-**विविध क्षेत्रातील भाषा व्यवहाराची गरज लक्षात येईल.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	प्रगत भाषिक कौशल्य: १.१) सारांश लेखन १.२) संवाद लेखन	१०
२	आंतरजालवरील मराठी लेखन २.१) विकिपीडियावर ब्लॉग लेखन २.२) ई-मेल	१०
३)	जाहिरात लेखन: ३.१) वृत्तपत्र ३.२) आकशवाणी ३.३) दूरचित्रवाणी	१०

संदर्भ ग्रंथ-

- १) व्यावहारिक मराठी -डॉ.सयाजीराजे मोकशी, डॉ. रंजना नेमाडे
- २) व्यावहारिक मराठी-डॉ. ल. रा. नासिराबादकर (फडके प्रकाशन कोल्हापूर)
- ३) व्यावहारिक मराठ-पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
- ४) प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा- संपा. डॉ. भास्कर शेळके
- ५) प्रसारमाध्यामासाठी लेखन कौशल्य- य.च.म.मु. विद्यापीठ,नाशिक
- ६) मराठी भाषेतील संवाद कौशल्य- य.च.म.मु. विद्यापीठ,नाशिक
- ७) पारिभाषिक संज्ञा कोश-(इंग्लिश -मराठी)-डॉ. स्नेहल तावरे
- ८) जाहिरात शास्त्र -डॉ. वंदना खेडीकार
- ९) व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी -डॉ. मनोहर रोडके
- १०) व्यावहारिक, उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमे- संपा. डॉ.संदीप सांगळे

*****

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: B.A Marathi
Programme Code-	: UAMAR
Class	: F.Y. B. A. (MARATHI)
Semester	: I
Course Type	: Vocational Skill Course (VEC) (Theory)
Course Name	: मराठी भाषेचे सर्जनशील उपयोजन
Course Code	: MAR- 121-VSC
No. of Lecturer	: 30
No. of Credit	: 02

Course Objectives:

- 1) मराठी भाषेच्या सर्जनशील निर्मितीचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- 2) प्रसार माध्यमांमध्ये मराठी भाषेचा वापर विविध प्रकारे कसा होतो हे विद्यार्थ्यांना समजावून देणे.
- 3) विद्यार्थ्यांमध्ये विविध माध्यमांमध्ये भाषिक वापराची कौशल्य वापरण्याचे ज्ञान विकसित करणे.
- 4) सर्जनशीलतेमुळे नाविण्याचा सातत्याने शोध घेता येतो हे विद्यार्थ्यांना समजावून देणे.
- 5) सर्जनशील व्यक्तीच नवीन रचना निर्माण करू शकते याची माहिती विद्यार्थ्यांना देणे.
- 6) सर्जनशीलतेतील विविध प्रकारची नाविन्यता व उपयुक्तता विद्यार्थ्यांना समजावून देणे.
- 7) सामाजिक अभिसरणाचे माध्यम म्हणून भाषेकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे.

Course Outcome:

- CO1-** विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषेच्या सर्जनशीलतेचा अभ्यास होईल.
- CO2-** विद्यार्थ्यांमध्ये विविध माध्यमांमध्ये प्रत्यक्ष वापराचा अभ्यास होईल.
- CO3-** विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्य ज्ञान विकसित होईल.
- CO4-** सर्जनशीलतेमुळेच नाविण्याचा सातत्याने शोध विद्यार्थ्यांना घेता येऊ शकतो.
- CO5-** सर्जनशील व्यक्तीच नवीन रचना करू शकते याची माहिती विद्यार्थ्यांना होईल.
- CO6-** सर्जनशीलतेतील विविध प्रकारची नाविन्यता व उपयुक्तता विद्यार्थ्यांना समजेल.
- CO7-** समाजाच्या सर्वच क्षेत्रांमध्ये वैचारिक लेखन सामाजिक अभिसरणाचे साधन म्हणून महत्त्वाचे असते याची माहिती विद्यार्थ्यांना होईल.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	मराठी भाषेचे सर्जनशील उपयोजन १) मराठी भाषेची सर्जनशीलता २) भाषा वापराची विविधता	१०
२	प्रसार माध्यमे परिचय १) वृत्तपत्रे - २) आकाशवाणी - ३) दूरचित्रवाणी -	१०
३	प्रसार माध्यमांची भाषा वृत्तपत्राची भाषा आकाशवाणीची भाषा दूरचित्रवाणीची भाषा	१०

संदर्भ ग्रंथ-

- १) सर्जनात्मक लेखन आनंद पाटील -, पद्मगंधा प्रकाशन.
- २) भाषिक सर्जन आणि उपयोजन राजन गवस -, अरुण शिंदे , गोमटेश्वर पाटील . दर्या प्रकाशन
- ३) सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक मौज प्रकाशन . विलास सारंग -
- ४) मराठी साहित्य आणि लेखनबंध सुधाकर शेलार .डॉ - , स्वरूप प्रकाशन
- ५) व्यावहारिक उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमे डॉ- संदीप सांगळे, डायमंड पब्लिकेशन.
- ६) व्यावहारिक मराठी स्नेहल तावरे .डॉ - , स्नेहवर्धन प्रकाशन
- ७) व्यावहारिक व व्यावसायिक लेखन प्रणाली .डॉ - मधुकर मोकाशी.
- ८) व्यावहारिक व उपयोजित मराठी कल्याण काळे. डॉ - व द .पुंडे निराली प्रकाशन. दि.

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: B.A Marathi
Programme Code-	: UAMAR
Class	: F.Y. B. A. (MARATHI)
Semester	: I
Course Type	: Skill Enhancement Course (SEC) (Theory)
Course Name	: मराठी व्याकरण स्वरूपविचार -१
Course Code	: MAR- 126- SEC
No. of Lecturer	: 30
No. of Credit	: 02

A) Course Objectives:

- 1) विद्यार्थ्यांना मराठीच्या व्याकरण विषयाचे ज्ञान देणे.
- 2) विद्यार्थ्यांची मराठीच्या व्याकरण विषयाची आकलन क्षमता विकसित करणे.
- 3) मराठीच्या व्याकरणाचा उपयोग मराठी विषयात कसा होतो हे समजावून देणे.
- 4) व्याकरणाची लिहिलेली भाषा विद्यार्थ्यांना समजावून देणे.
- 5) व्याकरणाच्या भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करणाऱ्या शास्त्रांची विद्यार्थ्यांना माहिती देणे.
- 6) व्याकरणाच्या भाषेची उपयुक्तता स्पष्ट करणे.
- 7) मराठी व्याकरणाच्या अभ्यासाने भाषा समृद्धी होते हे विद्यार्थ्यांना सांगता येईल.

B) Course Outcome:

- CO1-** मराठीच्या व्याकरणातील स्वरूपाचा अभ्यास होईल.
- CO2-** विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष भाषेतील वापराचा अभ्यास होईल.
- CO3-** मराठी व्याकरणाचा व्यावहारिक उपयोग विद्यार्थ्यांना करता येईल.
- CO4-** व्याकरणाची लिहिलेली भाषा विद्यार्थ्यांना समजावून घेता येईल.
- CO5-** व्याकरणाच्या भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करणाऱ्या शास्त्रांची विद्यार्थ्यांना माहिती होईल.
- CO6-** व्याकरणाच्या भाषेची उपयुक्तता विद्यार्थ्यांना स्पष्ट होईल.
- CO7-** मराठी व्याकरणाच्या अभ्यासाने भाषा समृद्धी होती हे विद्यार्थ्यांना समजेल.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	मराठी भाषेचे व्याकरण स्वरूप आणि संकल्पना १) भाषा आणि लिपी सहसंबंध २) देवनागरी लिपी आणि मराठी भाषा ३) मराठी व्याकरण स्वरूप	१०
२	मराठीचा वर्ण विचार वर्णमाला : वर्णांचे प्रकार स्वर आणि व्यंजन जोडाक्षरांचे लेखन	१०
३	शब्द विचार आणि शब्द सिद्धी शब्दांची घडण आणि संधी संधीचे प्रकार शब्द सिद्धी शब्द साधिते	१०

संदर्भ ग्रंथ-

- १) सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो.रा. वाळिंबे , नितीन प्रकाशन
- २) मराठी शुद्धलेखन प्रदीप - मो.रा. वाळिंबे , नितीन प्रकाशन
- ३) मराठी व्याकरण व लेखन - प्राचार्य राम शेवाळकर.
- ४) मराठी व्याकरण विवेक -प्रा.मा. ना. आचार्य , स्नेहवर्धन प्रकाशन.
- ५) व्यावहारिक मराठी -डॉ. ल.रा. नसीराबादकर, फडके प्रकाशन.
- ६) मराठी व्याकरण - प्रा. डॉ. के.पी. शहा , रिया पब्लिकेशन.
- ७) मराठी व्याकरण व शब्द सामर्थ्य - लीलाधर पाटील, दीपस्तंभ प्रकाशन
- ८) परिपूर्ण मराठी व्याकरण - बाळासाहेब शिंदे, आनंद पब्लिकेशन .

.....

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: BA MARATHI
Program Code	: UAMAR
Class	: F.Y. B.A.
Semester	: I
Course Type	: VEC (Theory)
Course Name	: साहित्य आणि जीवनमूल्ये
Course Code	: MAR-135-VEC
No. of Lectures	: 30
No. of Credits	: 2

Course Objectives:

१. वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांचा परिचय होईल.
२. साहित्याच्या अभ्यासात जीवन मूल्यांना मिळालेले महत्व जात होईल.
३. विद्यार्थ्यांना श्रेष्ठ साहित्याची ओळख होईल.
४. कला आणि साहित्य व समाज जीवन यासंबंधी ची मूल्यजाणीव विकसित होईल.
५. आपल्या दैनंदिन जीवनात जीवनमूल्यांचे महत्व जाणता येईल.
६. जीवनवादी लेखकांचा परिचय होईल.
७. साहित्य आणि जीवनमूल्ये यांच्यातील परस्पर संबंध शोधण्याची दृष्टी विकसित होईल.

Course Outcome:

- CO1** वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांच्या परिचयातून विद्यार्थ्यांचे जीवनभान वाढीस लागेल.
- CO2** जीवनानुभवाच्या आविष्काराने शाश्वत मूल्यांचा संस्कार विद्यार्थ्यांना होईल.
- CO3** कालसुसंगत जीवनमूल्यांचा शोध घेणे विद्यार्थी शिकतील.
- CO4** विद्यार्थी वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये यांचे सर्जनशील उपयोजन करणे शिकतील.
- CO5** विद्यार्थ्यांना वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये यांची एकरूपता समजल्यास साहित्याचे मूल्यमापन करण्यास शिकतील.
- CO6** श्रेष्ठ साहित्याचे निकष अजमावण्याची दृष्टी विकसित होईल.
- CO7** विद्यार्थी कलामूल्ये व जीवनमूल्ये यांची जोपासना करण्यास शिकतील.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	साहित्यातील मूल्यविचार १. साहित्यातील मूल्य विचाराचे स्वरूप २. वाङ्मयीन मूल्यांचे स्वरूप. ३. जीवनमूल्यांचे स्वरूप ४. वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांच्यातील एकरूपता/साहित्यातील समतोल.	१०
२	साहित्य आणि समाज यांचा परस्पर संबंध १. साहित्याची सामाजिकता २. बांधिलकीची संकल्पना ३. साहित्याची बांधिलकी ४. साहित्यातील वाङ्मयीन मूल्यांचे स्वरूप ५. साहित्यातील जीवनमूल्यांचे स्वरूप	१०
३	कलावाद आणि जीवनवाद १. कलावादाची स्वरूप वैशिष्ट्ये २. जीवनवादाची स्वरूप वैशिष्ट्ये ३. साहित्यातील वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांचे प्रतिबिंब-काही उदाहरणे. ४. वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांचा परस्पर संबंध.	१०

संदर्भग्रंथ

१. काव्यशास्त्र प्रदीप- स.रा. गाडगीळ...
२. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ- रा.ग.जाधव...
३. वाङ्मयीन वाद -संपा. रा.श्री.जोग.....
४. साहित्याचे तत्त्वज्ञान -वि.ना. ढवळे
५. साहित्य समाज आणि संस्कृती- डॉ. आनंद यादव.
६. साहित्य विचार -डॉ. अरविंद वामन कुलकर्णी
७. सौंदर्य मीमांसा -रा.भा. पाटणकर

CBCS Syllabus as per NEP 2020 for F.Y.B.A Marathi (2023 Pattern)

Name of the Programme	: BA MARATHI
Program Code	: UAMAR
Class	: F.Y. B.A.
Semester	: I
Course Type	: IKS (Theory)
Course Name	: मानव्यविद्या व ललितकलांचा अभ्यास
Course Code	: MAR-137-IKS
No. of Lectures	: 30
No. of Credits	: 2

Course Objectives:

१. विद्यार्थ्यांना मानव्य विद्या या शाखेचा परिचय होईल.
२. मानव्य विद्या शाखा पार्श्वभूमी आणि विकासाचे टप्पे सांगता येतील.
३. नैसर्गिक विज्ञाने, सामाजिक विज्ञान व मानव्य विद्या यातील साम्य भेद स्पष्ट करता येईल.
४. मानव्य विद्या शाखेची अभ्यासकक्षा आणि व्याप्ती यांचा परिचय होईल.
५. कला आणि ललित कलांची व्याप्ती लक्षात येईल.
६. कलेच्या वर्गीकरणाची तत्वे समजून घेता येतील.
७. कला आणि सामाजिक जीवन यांचा परस्पर संबंध समजून घेता येईल.

Course Outcome:

- CO1.** मानव्यविद्यांचा व ललित कलांचा विद्यार्थ्यांना सविस्तर परिचय होऊन मानवी जीवन व कलांच्या सहसंबंधाचे ज्ञान होईल.
- CO2.** मानव्यविद्या शाखा व ललित कलांची गोडी निर्माण होईल.
- CO3.** विविध कलांचा अभ्यास करण्याची प्रेरणा मिळेल.
- CO4.** मानव्य विद्या व ललित कलांचा अभ्यास आणि कलांबद्दलची जाणीव विकसित होईल.
- CO5.** या अभ्यासाने भारतीय संस्कृती व ज्ञान निर्मितीची साधने कलाविष्कार तंत्रांचा विद्यार्थ्यांचा अभ्यास होईल.
- CO6.** तत्त्वज्ञान, नीतीशास्त्र, भाषाशास्त्र आणि सौंदर्यशास्त्र या शास्त्रांचा परिचय होईल.
- CO7.** कलेचे स्वरूप, कलेची वर्गीकरणे, कलेची भाषा -माध्यमे तसेच कलेचा सामाजिक जीवनाशी असलेला संबंध समजेल.

Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	मानव्यविद्या स्वरूप व संकल्पना मानव्यविद्या शाखांचा परिचय १. तत्त्वज्ञान २. नीतीशास्त्र ३. भाषाशास्त्र ४. सौंदर्यशास्त्र	१०
२	ललित कला व कला व्यवहार १. साहित्य (प्रकार, भाषा, माध्यम, सामाजिक जीवनाशी संबंध) २. चित्रकला (स्वरूप, वैशिष्ट्ये, भाषा, माध्यम, सामाजिक जीवनाशी संबंध)	१०
३	ललित कलांचा परिचय १. शिल्पकला परिचय २. वास्तुकला ३. ललित कला व्यवहाराचे प्रमुख घटक कलाकार, कलाकृती, आस्वादक	१०

संदर्भग्रंथ

1. सौंदर्य आणि साहित्य: बा.सी. मर्ढेकर, मौज प्रकाशन ,मुंबई ,पाचवी आवृत्ती, 1992...
2. कला आणि मानव: बा. सी. मर्ढेकर, भाषांतर रा.भि.जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई, 1983
3. सौंदर्य विचार, राजीव नाईक ,मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई 1983.
4. साहित्य :अध्यापन आणि प्रकार, संपादक श्री. पु .भागवत व सहकारी ,पॉप्युलर व मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७.
5. कवितेचा रूपशोध, म.सु. पाटील ,शब्दालय प्रकाशन ,श्रीरामपूर, 1999
6. पाश्चात्य कलेचा इतिहास ,श्री. ह. शहाणे ,गो.य.राणे प्रकाशन, पुणे
7. कोरा कॅनव्हास, प्रभाकर बर्वे ,मौज प्रकाशन ,मुंबई, 1990.
8. मराठी विश्वकोश खंड पाच लक्ष्मण शास्त्री जोशी विश्वकोश निर्मिती मंडळ मुंबई 8 पृष्ठ 810 ते 819
9. भारतीय संस्कृती कोश, खंड-९ ,महादेव शास्त्री जोशी, भारतीय संस्कृती कोश मंडळ ,पुणे, पुनर्मुद्रण 1993.